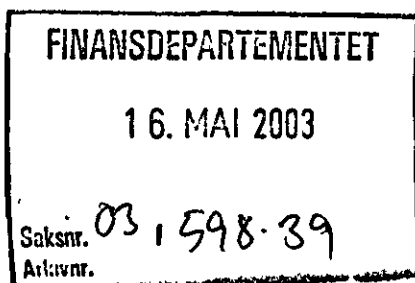

Finansdepartement
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Pb 9217 - Grønland
0134 Oslo
Telefon 24 10 24 00
Telefaks 24 10 24 99

Deres ref

Vår ref
G.S.

Dato
12.05.03

Høring – NOU 2003:9 Skatteutvalget Forslag til endringer i skattesystemet

Skatteutvalget presenterer en rekke forslag til skatteendringer som berører ulike grupper av mennesker i det norske samfunnet. Norges Handikapforbund (NHF) vil begrense seg til å kommentere de forslagene til skatteendringer som vi anser som relevante for funksjonshemmede

Generelt om skatteutvalgets forslag

Norges Handikapforbund mener at prinsippet om utjevning av forskjeller mellom fattig og rik skal være et viktig overordnet prinsipp i skattepolitikken. Skatteutvalget deler ikke denne oppfatning, men vil favorisere de rikeste og de med høyeste inntekter i landet. De med laveste inntekter, vil få minst hvis forslagene fra skatteutvalget vedtas

Skatteutvalget forsvarer sine valg ved å erkjenne at *"etter utvalgets syn er det grunn til å dempe ambisjonene om utjevning mellom personer med høye og lave(person) inntekter, og legger mer vekt på hensynet til en horisontal rettferdig fordeling (dvs at personer med samme reelle inntekt skatlegges mer likt) og effektiv ressursbruk."*

Skatteutvalgets horisontal "rettferdighetshensyn", vurdert etter de forslagene de har lagt fram, vil kun gjelde for de som er på inntektstoppen. Utvalget gir store skattelettelser til de med høyeste arbeidsinntekt. Utvalget begrunner dette med at der er viktig at topp arbeidsinntekt får en tilnærming til kapitalinntekt. Kapitalinntekten beskattes mye lavere enn arbeidsinntekt og det fører til at de rikeste velger å ta sin inntekt fra kapitalinntekt. For at de rikeste ikke skal la seg friste til å ta sin inntekt fra kapitalinntekt, "løser" utvalget problemet med å gi de største skattelettelser til de som tjener mest.

Utvalget ser dessverre ikke nødvendigheten av en vertikal skattefordeling. Skatteutvalgets rettferdighetshensyn gjelder for de rikeste og ikke for de fattige eller lavinntektsgrupper. Istedenfor å beskutte hardere kapitalinntekt og aksjeutbytte (få mer inntekt til felleskassen!) slikt at tilnærmingen går vertikal nedover, velger utvalget å gi mest penger til de som har mest fra før. I følge NOU 2003:9 er Norge et av de landene i Europa som krever minst skatt på kapitalinntekt og aksjeutbytte.

Matheus-prinsipp "Jo mer du har, mer skal du få".

I følge beregninger fra Aftenposten vil forslagene fra skatteutvalget føre til at den tiendedelen av de rikeste i Norge får mer enn halvparten av de skattelettelse som foreslås, nemlig 5 milliarder! Derimot får den tiendedelen med de laveste inntektene rundt 130 millioner i skattelettelse!

Utvalget foreslår ca.13 milliarder i skatteuttak i toppskatten og formueskatten. Det gir størst skattefordeler til de med høyeste inntekter. Jo høyere inntekt, jo mindre toppskatt. For å kompensere dette foreslår utvalget å redusere skatten for de med "lavest inntekter" ved å øke bunnfradraget. Men bunnfradraget skal inkludere alle, også de med større inntekter.

Tall fra Aftenposten (13.02.03) viser at et ektepar med 1.500 000,- kroner i årlig inntekt vil få 63.767 kroner i skattelettelse, mens et ektepar med 400.000,- kroner vil få 2 702 kroner. Andre beregninger fra Dagbladet hentet fra Finansdepartementet og Dine penger viser at hvis du "tjener under 94.000 risikerer du økt skatt." Har du minstepensjon vil du få en skattelette på ca. 300 kroner per år. For inntekter mellom 120.000 kroner og 300.000 kroner vil skattelettelsene være mellom 1456 og opp til 2996 kroner. De store skattelettelsene over 21 426 kroner kommer først med inntekter over 600.000 kroner. Tjener du 2.000 000 kroner, vil du få over 116.106 kroner

(Disse beregninger gjelder for lønntakere som bare har standard fradrag De viser ikke effekten av økt boligskatt, og andre fradrag som er foreslått opphevet)

Usosial skattepolitikk

Utvalget foreslår samtidig nye skatter og færre fradrag. Forslag om boligskatt er kanskje den mest dramatiske, da den alene vil spise opp den lille skattelettelsen for de med lave inntekter.

For funksjonshemmede kan dette forslaget få store konsekvenser. Funksjonshemmede har behov for større boligareal pga. framkommelighet med rullestol og andre hjelpemidler. Funksjonshemmede som bruker rullestol, kan ikke kjøpe en liten billig leilighet som andre, fordi de må ha plass. De må kunne komme inn i boligen og i de rommene som brukes (kjøkken, bad, gang, soverom og stue). Boligkjøpet blir derfor mye dyrere enn for ikke-funksjonshemmede. De faste boustiftene fordyres også av behovet for høyere romtemperatur og behov for oftere vedlikehold av boligen. Bruk av rullestol og andre ganghjelpemidler gir ekstra slitasje på gulv, dører og vegger.

Det kan også være behov for spesielle bygningsmessige tiltak som for eksempel tilgjengelig adkomst til og fra boligen, til hage og terrasse og til garasje. Mange funksjonshemmede har i tillegg behov for dyre tekniske installasjoner (heis, fjernstyrte ovner, vinduer/dører).

Kommunene stiller også krav til funksjonshemmede om bygningsmessige og tekniske påkostninger for at de ansatte i hjemmetjenestene skal utføre sine oppgaver uten store fysiske belastninger. De reelle bygningsmessige kostnader dekkes ikke av hjelpemiddelsentralen, Husbanken eller kommunene. Kommunene kan gi et ubetydelig beløp til tilpasning/utbedring av boligen (inntil kr.20.000). Dette beløpet har vært stabilt i årevis.

Det blir derfor helt urimelig at funksjonshemmede som har større boustifter enn alle andre mennesker, skal få ytterligere kostnader knyttet til bolig.

- **Norges Handikapforbund** avviser forslaget om boligskatt som urettferdig og usosialt. Skatt på bolig sammen med bortfall av særfradrag for sykdomsutgifter rammer funksjonshemmede dobbelt på boligområdet. De mister muligheten til fradrag for ekstra boligkostnader samtidig som de vil få en ekstra boligbeskatning

Skatteutvalget foreslår å oppheve flere skattefradrag. Bortfall av disse fradragene går først og fremst utover de fattigste og folk med lave inntekter. Det vil i praksis bety at mange av de som har minst får en skatteskjerpelse istedenfor skattelettelse.

Norges Handikapforbund mener at skatteutvalgets innstilling vil bidra til økte forskjeller i en tid hvor forskjellen mellom fattig og rik blir stadig større. I følge Statistisk Sentralbyrå øker antall mennesker som lever under fattigdomsgrensen, og i de store byene er denne økningen mer enn fordoblet i perioden fra 1986 til 2000. I Oslo som har den høyeste andelen fattige, har også den sterkeste økningen i toppen av inntektsfordeling de siste 10-15 årene. I 1986 disponerte de 10 rikeste 19% av inntekten i byen. I 2000 hadde denne andelen økt til 27%. (Fattigdom og inntektsfordeling. SSB statistikk fra mai 2003).

- **Norges Handikapforbund** avviser en skattepolitikk som bidrar til å øke forskjellene mellom fattige og rike. Funksjonshemmede blir hardt rammet. Mange vil bli tvunget tilbake til institusjonene

Funksjonshemmede og levekår

Alle nyere undersøkelser og statistikk fra ulike institusjoner viser at funksjonshemmede har gjennomgående dårligere levekår enn ikke- funksjonshemmede. Funksjonshemmede har dårligere økonomi enn folk flest, fordi de gjennomsnittlig har lavere inntekter. Spriket mellom inntekten til funksjonshemmede og befolkningen for øvrig har økt hvert år i perioden fra 1980 til 1995. (Hanssen og Bliksvær 2000)

I følge Utjanningsmeldinga St meld nr 50, 1998-99 har funksjonshemmede mye dårligere samlede levekår enn gjennomsnittet av folket. ”61% av funksjonshemmede har dårlige eller svært dårlige samlede levekår i 1995, mot 28 % for hele befolkningen. Bare 14% har gode eller svært gode samlede levekår mot 32% av hele befolkningen. Blant uføre og funksjonshemmede er det særlig yngre og de som har forsørgeransvar som har vanskelig levekår.”

Den siste undersøkelsen fra Nordlandsforskning som kom i mars 2003 viser at forskjellene i levekår i Nordland mellom funksjonshemmede og ikke- funksjonshemmede er fortsatt store og ser ut til å være økende. Undersøkelsen viser at funksjonshemmede har betydelig lavere inntekt enn ikke-funksjonshemmede, og mer enn dobbelt så ofte har funksjonshemmede en årsinntekt under 160.000 kroner.

Når det gjelder arbeid viser Nordlandsforskningens undersøkelse at to av tre funksjonshemmede er i arbeid, men mange arbeider deltid. Arbeidsmarkedsdeltakelse blant funksjonshemmede har økt siden 1994, men den øker sterkere blant ikke-funksjonshemmede.

Merkostnader knyttet til funksjonsnedsettelse

Funksjonshemmede har også merkostnader på de fleste områder som ikke-funksjonshemmede har. Vi nevner som eksempler ekstrakostnader til transport, bolig, strøm, fritid og praktisk bistand til diverse gjøremål (som det store flertallet kan utføre selv!). Mange av disse ekstra kostnader kompenseres ikke, eller bare delvis, fra offentlige velferdsordninger/ytelser, og funksjonshemmede må derfor betale det meste selv. Store beløp av funksjonshemmedes inntekt går til å betale merutgifter. Samfunnsskapt problemer som manglende tilgjengelighet til boliger, utearealer, transport og offentlig tilbud, tvinger funksjonshemmede til ekstra utgifter og dobbel beskatning. Egenandelene på helse- og sosialutgifter bidrar i tillegg til at

funksjonshemmedes frie disponible inntekt ofte er lavere enn analysene viser. Tak 1 og 2 er utilstrekkelig for funksjonshemmede. Disse dekker ikke egenandeler på bl.a. hjemmetjenester og annen praktisk bistand. Mange funksjonshemmede lever i realiteten under fattigdomsgrensen og får aldri de mulighetene for samfunnsdeltakelse som ikke-funksjonshemmede får.

Skattefradrag er derfor den eneste muligheten mange funksjonshemmede har for å få en viss kompensasjon for merutgifter.

- **Norges Handikapforbund** sier nei til avskaffelse av skattefradrag som vil føre til en ytterligere forverring av funksjonshemmedes økonomi og levekår. Vi krever en skattepolitikk som bidrar til å fremme likestilling og ikke sosial isolasjon

Kommentarer til enkelte skattefradrag som utvalget foreslår å oppheve:

Særfradrag til store sykdomsutgifter

Særfradraget for store sykdomsutgifter gis for usedvanlige store utgifter på grunn av sykdom eller varig svakhet hos en selv eller noen en forsørger. Det gis fradrag for "alle" merutgifter (over 6120 kroner) som direkte eller indirekte er påført skatteyter på grunn av sykdommen eller svakheten og som ikke kompenseres fra det offentlig på en annen måte. Det gis ikke fradrag for utgifter man også kunne hatt som frisk. Skatteyter må selv fremme krav om særfradrag for store sykdomsutgifter. Det må vedlegges begrunnelse og dokumentasjon ved bilag og legeerklæring. Skatteyter har plikt til å legge frem legeattest hver år det kreves særfradrag for sykdomsutgifter.

Skatteutvalget gir flere grunner til hvorfor de ønsker å fjerne skattefradraget for sykdomsutgifter. Det argumenteres blant annet om prinsippet med færre mulig unntak i skattesystemet og at ordningen gir kun dekning av sykdomskostnader mv. som det offentlige ikke har valgt å gi direkte støtte til, samt at ordningen skaper betydelige administrative problemer.

Mange funksjonshemmede har ikke merutgifter til helsetjenester enn andre. Det er derfor en gal oppfatning om at det er helseutgifter som er hovedutgiftsposten for funksjonshemmede. Det er faktisk helt andre merutgifter enn helseutgifter som oftest utgjør de største kostnadene. Vi nevner som eksempler ekstra kostnader grunnet utilgjengelig transport, ombygging av boligen, drift av hjelpemidler, leie av hjelp til håndverksmessig vedlikehold og praktiske gjøremål.

Norges Handikapforbund får ikke sjelden telefoner fra funksjonshemmede som får merutgifter i millionbeløp ved ombygging og tilpassing av boligen. En familie i Asker sto fram i Dagbladet (oktober-2002) og fortalte at de måtte bygge om huset for 2,1 millioner kroner for at sønnen (4) skulle bli boende hjemme. De ville få en skatteskjerpelse på kr. 420 000,- dersom regjeringens forslag i statsbudsjettet for 2003 om kutt i særfradraget ble vedtatt.

Vi er enig i at systemet som det fungerer i dag er komplisert og krevende både for skatteyterne og saksbehandlere. Men vi ser dette som et praktisk problem som det bør være mulig å løse. Vi foreslår at det utarbeides et enkelt standardskjema som skatteyter med store sykdomsutgifter fyller ut og sender til likningskontoret med vedlagt dokumentasjon. Vi mener for eksempel at det er unødvendig byråkrati fra likningsmyndighetene å kreve hvert år

dokumentasjon (legeattest) for kroniske lidelser eller funksjonsnedsettelse. En mer skjematisk behandling kan spare administrative kostnader.

Særfradrag for store sykdomsutgifter har stor betydning for funksjonshemmede. Denne ordning gjør det mulig for mange å kunne være i arbeid og å få en litt bedre økonomi. Særfradraget fungerer derfor inntektsutjevner for en gruppe som det er dokumentert har de dårligste levekårene i landet. Ved å frata funksjonshemmede muligheten til å trekke fra merutgiftene knyttet til funksjonsnedsettelsen, river man vekk det økonomiske grunnlaget for at funksjonshemmede kan leve integrert i samfunnet.

- **Norges Handikapforbund mener** at noen prinsipper er viktigere enn andre og i dette tilfelle kan ikke prinsippet om "færrest mulig unntak" gå foran utjevningsprinsippet eller en mer rettferdig fordeling for de som har de dårligste levekårene. Tap av særfradraget for store sykdomsutgifter, vil føre til at flere blir tvunget til å bli sosialhjelpsklienter og familieøkonomien raseres.

I en undersøkelse fra ECON senter for økonomisk analyse om "Egenbetaling for helse- og omsorgstjenester" fra 2000, vises til at funksjonshemmede og kronisk syke har i gjennomsnitt utgifter til helse- og omsorgstjenester på knapt 9000 kroner i året. Tilsvarende tall for befolkningen totalt var drøyt 4000 kroner i år 2000, i følge Statistisk Sentralbyrå.

Seks prosent av funksjonshemmede og kronisk syke som har svart på ECONs spørreundersøkelse har utgifter til helse og omsorgstjenester på mer enn 20 000 kroner årlig. 19 prosent har årlige utgifter på mellom 10 000 og 20 000 kroner.

Lave inntekter fører til at funksjonshemmede i større grad enn andre må vurdere behovet for helse- og omsorgstjenester opp mot andre goder. ECONs undersøkelse viser til at 28 prosent har måtte avstå fra andre goder som kjøp av klær, transport og ferie på grunn av høye helse- og omsorgsutgifter.

Ekstra utgifter ved funksjonsnedsettelse omfatter som sagt mange andre områder enn helse. Det kan for eksempel gjelde strømregninger eller tilpasning av boligen. Mange med fysiske funksjonsnedsettelse (neurologiske og reumatiske diagnoser) trenger høyere gjennomsnitt temperatur (3-5 grader) i sine boliger. Funksjonshemmede som bruker rullestol eller andre hjelpemidler har som regel behov for større boligflate enn andre mennesker. Det kreves større areal til ganger, bad, toalett, kjøkken og vaskerom. Boligene må tilpasses og dimensjoneres for rullestol. Faste driftsutgifter til boligen og boligtilpassninger er typiske merutgifter som kan beløpe seg til flere hundre tusen kroner. Vi frykter at bortfallet av særfradraget vil presse flere unge funksjonshemmede tilbake til institusjoner fordi de ikke vil klare å dekke bl.a. de reelle boligkostnader. Unge funksjonshemmede vil ikke klare å være selvforsørget og kommunen vil måtte ta et større økonomisk ansvar.

Transport og bilutgifter er et annet område som påfører funksjonshemmede store ekstra kostnader som kompenseres bare delvis med grunnstønad. Disse og andre merutgifter kommer i tillegg til utgifter til praktisk bistand og leid assistanse for å få utført praktiske oppgaver. Kommunene har høye satser for egenandeler til praktisk bistand og har begrensninger til de oppgavene som for eksempel hjemmehjelpere kan utføre. Andre gjøremål som ikke gjøres av kommuneansatte, må funksjonshemmede leie privat hjelp for å få gjort. Det kan dreie seg om for eksempel å få skifte bildekk eller få hjelp til snømåking om vinteren.

Norges Handikapforbund mener at:

- oppheving av særfradraget for sykdomsutgifter vil i praksis bety en helt urimelig skatteskjerpelse som er helt uakseptabel!
- særfradrag for store sykdomsutgifter er den eneste ordningen som gir funksjonshemmede muligheten til å få noe kompensasjon for merutgifter pga. kronisk sykdom eller funksjonsnedsettelse. Bortfall av dette særfradraget vil få dramatiske konsekvenser for de aller fleste funksjonshemmede som har skattbar inntekt. I verste fall vil det føre til at mange må slutte å jobbe fordi de ikke vil klare å bære alene de merutgiftene knyttet til funksjonsnedsettelsen.
- særfradrag for alder og uførhet og foreldrefradrag for legitimerede utgifter til pass og stell av barn må beholdes. Oppheving av disse skattefradrag vil gå ut over lavinntektsgrupper som uføre, pensjonister og barnefamilier.

Med vennlig hilsen
Norges Handikapforbund

Gunnar Buvik
Forbundsleder

Lars Ødegård
Generalsekretær